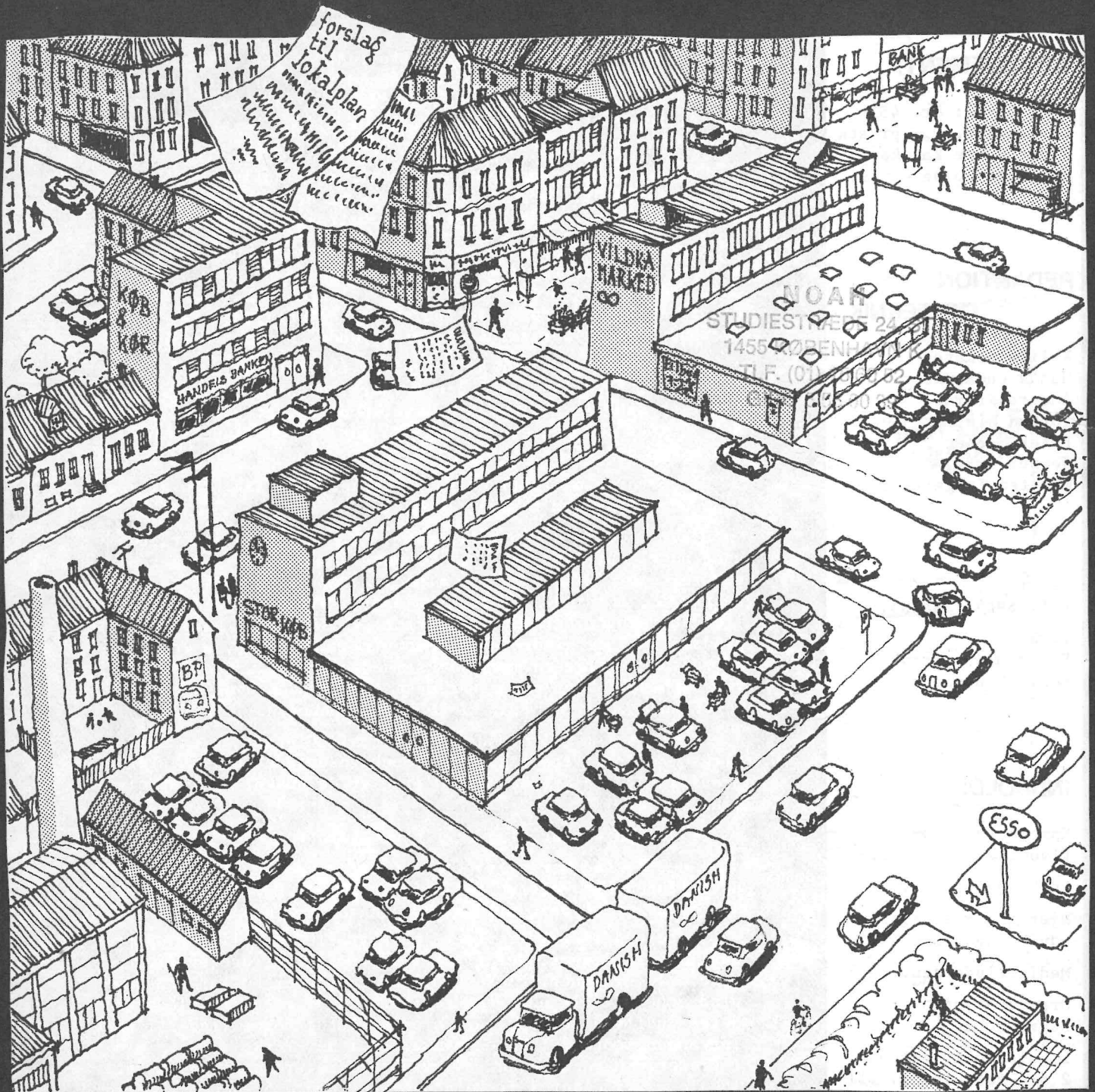


NOAH

60

Rådhusstræde 13, 1466 København K, tlf: (01) 156052.



Kampen for indflydelse

FEB./
MARTS
1979
PRIS KR
7.-

UDGIVER:

NOAH
Rådhusstræde 13
1466 Kbh.K
Tlf: (01) 156052
Giro: 5 56 00 39
Åbent: Hverdage 10-17

ABONNEMENT:

NOAH 55-62: Kr. 45,-
Løssalg: kr. 7,- pr stk
Eldre numre kan købes
så længe oplag haves.

REDAKTION

OG TEKNIK:

Kellis Domsten
Hanne Gudmundson
Anders Krarup
Torben Nielsen
Peter Nissen
Jesper Toft
Karsten Thøgersen.

Sats:
H.P. Sats, Assens.

Tryk:
Eks-skolens tryk-
keri, København.

INDHOLD:

Kampen for ind- flydelse.....	2
Et besøg.....	3
Hjørring - en egns- udviklingssucces...	4
Medindflydelsen....	7
Organisationen Regiondebat.....	10
Lokalplanlægningens 2 års fødselsdag...	11
Et eventyr.....	11
Sagen om Landbogår- den.....	14
Miljø-lejr 79.....	16
Beboeraktioner.....	16

Kampen for indflydelse

I dette nummer af NOAH-bladet behandler vi nogle problemer omkring indflydelse på samfundets udvikling og styring.

Det har været interessant at følge debatterne omkring offentlighedsfaserne i regionplanlægningen, hvor borgere i det ganske land har krævet mindre bysamfund, overskuelige enheder mv. Krævet, at væksten skulle lægges i de mindre bysamfund, så disse kunne overleve, mens der skulle udtømmes i de store byer, så disse blev til at overleve i.

I Vejle f. eks. har næsten alle indlæg krævet noget i den retning. Men nu efter at offentlighedsfasen er slut, fremlægger amtsrådet et forhandlingsoplæg, der afgjort vil betyde en fortsættelse af storbyernes nuværende blinde vækst og mange mindre bysamfunds deformation og hensygnen.

"Vi skal være mange, hvis vi skal have indflydelse", siger alle erfarere. Men det kan være svært at blive mange, der er aktive og enige. Især om noget så abstrakt som regionplaner.

Kommune- og lokalplanlægning er mere nærværende sager, nemmere at engagere sig i. Men på trods af alle de gode intentioner, som det offentlige lader os tilflyde, så har man mærkværdigvis ikke fundet det nødvendigt med offentlighedsfaser her, hvor det ellers var særdeles nærliggende. Hvorfor mon?

Men beboere forsøger alligevel at få indflydelse på planlægningen. Lokalplanlægningen fylder i disse uger 2 år. Vi forsøger gennem 2 artikler at belyse, hvordan det går med indflydelsen. Også her viser det sig: Vi får den indflydelse, vi kan kæmpe os til.

Planlægning og indflydelse på denne er én sag. Den almindelige udvikling som foregår, er en anden sag.

Kravet lød på decentralisering. Folk flyttede i første omgang ud til byernes udkanter (ihvertfald de, der havde råd), og senere ud til de mindre bysamfund. Bl.a. dette medførte en masse trafik, fordi de fleste arbejdspladser lå og stadig ligger i de store byer. Kravet lød derfor: Vi skal også have arbejdspladser ud i de mindre byer. Men virksomheder er nu engang ikke sådan at dirigere med. Virksomhedsejerne placerer deres virksomheder, hvor det giver mest profit uden hensyn til ret meget andet. Dette bl.a. af konkurrencehensyn.

Imidlertid gik det sådan i løbet af 60'erne, at en masse virksomheder flyttede ud fra Københavnsområdet til de større provinsbyer, og i løbet af 70'erne er de dukket op i stadig mindre byer.

Er det nu en fordel - og i givet fald for hvem?

I dette blad har vi forsøgt at belyse nogle af de problemer, udviklingen har medført for befolkningen i Hjørring. Men ud over Hjørrings problemer, findes der også en række andre.

Nyere undersøgelser viser, at det ofte er filialer og produktionsafdelinger, der flyttes ud. Og at det drejer sig om specielle brancher. På Vestlolland ejes over 80% af arbejdspladserne af folk uden for regionen. Hvor er de lokale arbejderes indflydelse, når magten og beslutningerne ligger i en eller anden storby? I København eller i New York. I Frederikshavn arbejder 80% af arbejdsstyrken enten på det lokale værft eller i fiskeindustrien. Begge brancher i krise. Hvor er indflydelsen? Værftsarbejdernes skæbne afgøres af, hvilket af sine skibsværfter, rederiet Lauritzen vælger at slagte. Det ser iøvrigt ud til, at det bliver værftet i Helsingør. Og fiskeindustriens problemer? Ja - vi har alle efterhånden hørt en del om diverse EF-forhandlinger mv.

Alt dette bare for at illustrere nogle af de problemer, der er forbundet med decentraliseringen, som den foregår i dag. Og for at lægge op til en strategidiskussion. For det er åbenbart ikke nok bare at kræve decentralisering!

Red.

Et besøg i Vendsyssels ambassade

Hjørring kommune har længe været kendt for at føre en særdeles erhvervsvenlig og erhvervsfremmende politik. Særlig opmærksomhed vakte det bl.a., da Jørgen Bolvig (daværende erhvervsrådschef og nuværende radikalt folketingsmedlem) udtalte, at bortset fra de grimme bygninger, så ville han ikke have noget imod at få et atomkraftværk til Hjørring. Den nuværende erhvervsrådschef, P. Nordestgård, har åbenbart fortsat denne aktive, men fuldstændigt enøjede politik med at få så megen industri som overhovedet muligt til byen. Og det med helt nye og overraskende midler:

En aften kort før kommunevalget sad Nordestgård foran fjernsynet og nød sin kaffe. Pludselig toner et medlem af NOAH-Amager frem på skærmen og beretter om gruppens kamp mod de svinende industrier på Amager. Nordestgård får en lys ide, som han åbenbart går og tumler lidt med.

Indbydelse til Dem!

Nogle måneder senere kontakter han NOAH i København og beder om et møde med os. Vi får et lille brev, hvori erhvervsrådschefen gør rede for nogle tanker. De går i korthed ud på, at en del virksomheder i øjeblikket ligger uhensigtsmæssigt placeret, hvilket giver problemer. Bl.a. miljøproblemer. Han mener »at kunne give virksomhederne et godt tilbud om en ny placering.«

Se — det lød jo spændende, og NOAH nedsatte en »industri-gruppe«, der skulle gå til mødet med Nordestgård. Vi ankom — som det var blevet os anvist — til »Vendsyssels Ambassade« (Vendelbobanken) i København.

Velkommen

Vi fik en længere snak (og et par øl) ud af det. Nordestgård gjorde rede for sine tanker. Der findes en egnsudviklingslov iflg. hvilken virksomheder, der flytter fra f.eks. København til Hjørring, kan få kontanttilskud til flytningen på indtil 25% af udgifterne til nyt byggeri og 20% af udgifterne til nyanskaffelser af maskiner og inventar. Desuden kan man få langfristede statslån. (7,5% p.a. uden kurstab) til øvrige udgifter. Oven i alt dette kommer en lang række af andre

støttmuligheder.

Men ikke nok med det. Man kan også få støtte via »Lov og miljøstøtte«, bl.a. hvis man flytter en forurenende virksomhed. Denne støtte gives også som kontant tilskud, som regel 25% af udgifterne, når investeringerne er på mindst 20.000 kr.

Og kobler man nu disse 2 ting sammen
En forurenende virksomhed, der ligger i et boligområde i København, den kunne flyttes til Hjørring, for som Nordestgård sagde: *I Hjørring har vi industriarealer øst for byen, og da vi altid har vestenvind, blæser røgen væk fra byen og generer ikke nogen.*

Nåh ja! Ja Ja . . . ja den er jo smart nok, bortset fra at ingen

forurening jo bliver mindre af at den blæses væk fra byen, tænkte vi.

Ikke nok med det!

Nordestgård havde skam tænkt videre endnu! Joh . . . han havde altså set den udsendelse i fjernsynet op til kommunevalget, og havde bl.a. fået den opfattelse, at NOAH »sad« på miljølisterne i København. OG så stykkes et mønster sammen.

Som Nordestgård så det, kunne NOAH's aktivister gå til angreb på en virksomhed og samtidig via miljølisterne i borgerrepræsentationen kræve virksomheden lukket. Og han spurgte os direkte: *Kender I i Jeres*

omgangskreds nogle virksomheder, der sviner og forurener, og som I vil overfalde, så vil jeg godt have et præj, når I overfalder dem. . . I stedet kunne man sige til dem: OK! I kan ikke overleve her. I kunne flytte med støtte fra staten og løse problemerne.

Nådadada . . . Hvad siger man til det? En ny miljøstrategi??

Vi var ikke i tvivl. Selvfølgelig kan NOAH ikke støtte den slags initiativer. For det første løser man ikke et forureningsproblem ved bare at flytte det. Forureningen skal stoppes. Desuden er vi absolut ikke interesseret i at støtte den erhvervs politik, der føres i Hjørring kommune. Det har kun et fåtal interesse i.

KD HG JTPN



Hjørring — en egnsudviklingssucces?

Hjørring er Nordjyllands tredjestørste by næst efter Aalborg og Frederikshavn med omkring 23.000 indbyggere.

Ved første øjekast synes den at være en livlig og drifrig provinskøbstad, som så mange andre byer ud over landet. Grunden til, at det kan være interessant at beskæftige sig lidt nærmere med Hjørring er, at byen er blevet udråbt til »Danmarks egnsudviklingssucces nummer 1«.

Her kan man altså ved selvsyn konstatere, hvad der kommer ud af en meget kraftig støtte til etablering og flytning af virksomheder gennem loven om egnsudviklingshjælp. Byen må altså på sin vis kunne betragtes som et oplagt eksempel eller en fællesnævner for mange andre byer i Danmark, som sætter deres lid til egnsudviklingshjælpen som løftestang for en industriel udvikling.

Man kan med en vis ret sige, at Hjørring her i slutningen af 70'erne har udviklet sig til en industriby, men sådan så det ikke ud hvis man betragtede den erhvervmæssige situation for 15 år siden, omkring midten af 60'erne.

Dengang var Hjørring en typisk søvrig provinskøbstad med nogle få gamle og velkonsoliderede industrivirksomheder inden for næringsmiddelindustrien (Oxford, Nestlé, slagteri) og en del mindre fremstillingsvirksomheder inden for andre brancher. Disse virksomheder kørte i deres egen rolige gænge uden at fremvise nogen særlig vækst i antallet af beskæftigede.

Arbejdsløshed

Byens største problem var mangel på arbejdspladser, og arbejdsløsheden var høj. Mulighederne for at få et godt og vel-lønnet arbejde var altså ringe, og resultatet blev da også en betydelig fraflytning fra området og en skæv aldersfordeling med for mange ældre og for få erhvervsaktive samt et for lille skatteudskrivningsgrundlag, hvilket begyndte at give problemer for bystyret i byen.

Nu var det ikke sådan, at Hjørrings problemer ikke også fandtes andre steder i landet, for det gjorde de nemlig i høj grad.

Afviklingen af landbruget, kvindernes indtrængen på arbejdsmarkedet og en generel vækst i antallet af erhvervsaktive sammenholdt med den almindelige koncentration af industrien i vækstområderne omkring hovedstaden og de største byer i provinsen skabte en stadig stigende arbejdsløshed i landets udkantsonråder, hvori også Hjørring er beliggende.

På den anden side betød den stadige koncentration af industrien i vækstcentrene nogle ulemper for visse virksomheds-ejere og visse brancher, fordi lønningerne og grundpriserne steg kraftigt disse steder.

Virksomheder med mange ansatte, hvor udgiften til arbejdslønninger udgør en stor del af produktionsomkostningerne, så sig derfor nødsaget til at kaste deres øjne på andre steder i landet, hvis de ønskede at udvide produktionen, eller simpelthen fordi lønningerne var betydeligt lavere i provinsen og allerlavest var lønningerne jo i f.eks. Nordjylland.

-kommunen med de mange muligheder... |

HJØRRING

Socialcent

Landmandsbanken vil investere i en levende by

Erhvervslyst
KOM
Der er asfalt i Hjørring
Fordi der var mest afude i Hjørring
Hjørring - Årets By 1970
Ekstra Bladet
HJØRRING VERDENS MORSOMSTE BY FOR EN NAT
Der er asfalt i Hjørring
Kulturelle formål
Hjørring

Industrispredning

I slutningen af 60'erne og begyndelsen af 70'erne blev man derfor vidne til en sand flugt vestpå fra hovedstaden af industrier, som her så en redningsplanke før det endelige skibbrud — konkursen.

Det, der især tiltrak disse virksomheder, var to ting, nemlig en billig og stabil arbejdskraft, og de særdeles gunstige økonomiske støttemuligheder, der blev stillet til rådighed for flyttende virksomheder gennem loven om egnsudviklingsstøtte til industrielt svagt udviklede egne af landet. I Hjørring var disse muligheder også tilstede, og arbejdskraften var rigelig.

Byrådet i Hjørring var i begyndelsen af 60'erne endnu ikke kommet op af starthullerne og udviklingen gik sin træge gang i byen, f.eks. fandtes der praktisk taget ikke byggemodnede industrigrunde, og ingenting skete. Men efter at et nyt byråd i 1966 trådte til, skete der hurtigt noget.

I byrådet blev der nemlig indledt et samarbejde på tværs af alle partiske, og en næsten rørende enighed om at skaffe industri til byen for enhver pris

udmøntede sig hurtigt til en praksis for opsøgning og behandling af virksomheder, som måtte antages at være interesserede i de gunstige vilkår, der kunne tilbydes tilflyttende virksomheder.

Aktive politikere

I Hjørring satsede man fra starten på en 100 pct. professionel opsøgning og rådgivning af virksomhederne, samtidig med, at borgmesteren og erhvervschefen fik en udtraktet bemyndigelse til at træffe aftaler med virksomhederne. Økonomiudvalget, som er det mest betydende i byrådet, viste en ikke mindre smidighed og hurtighed i at træffe beslutninger, og byrådet som sådant blandede sig aldrig i, hvad denne magtfulde, bestående af borgmester, økonomiudvalg og erhvervschef, foretog sig.

Denne hurtighed og professionalisme i sagsbehandlingen og den helt ukritiske holdning de folkevalgte, byrådet, indtog til, hvilke virksomheder der slog sig ned i byen, har efter lokale sagkyndiges side været en af hovedårsagerne til, at så mange nye virksomheder valgte Hjørring frem for andre byer.

Det særligt tillokkende for virksomhederne, der valgte Hjørring som hjemsted, var altså den meget ukritiske holdning, som politikerne lagde for dagen. Man stillede ikke spørgsmål om, hvilke løn- og arbejdsforhold, der ville komme til at herske på virksomhederne. En sådan holdning må jo også virke befriende på virksomhedsindehavere, som f.eks. i hovedstaden var løbet ind i problemer med kritik fra politisk side af deres ofte underlødige løn- og arbejdsforhold.

Industri for enhver pris

Den politiske indstilling og baggrunden for udviklingspolitikken var at skaffe arbejdspladser til byen for enhver pris. Først mange arbejdspladser, ligegyldigt hvilke, og senere ville politikerne så indtage en mere kræsen holdning til, hvilke virksomheder man ønskede til byen. Man ville have industrier med udviklingsmuligheder.

Dette tidspunkt er åbenbart ikke kommet endnu.

Det må være på sin plads her ca. 10 år efter, at den politiske målsætning — industri for enhver pris — blev vedtaget at vurdere, hvilke resultater der er kommet ud af anstrængelserne.

Det er en skudsikker kends-

gerning, at der fra 1970 og frem til i dag er skabt et forholdsvis stort antal industriarbejdspladser i Hjørring gennem egnsudviklingsstøtten.

Mellem 15 og 20 virksomheder er blevet etableret. 6 af disse er imidlertid lukket igen, således, at en opgørelse i dag viser, at der er 10 virksomheder med 13 fabriksanlæg, der ved normal drift kan beskæftige cirka 1000 arbejdere. Hvis det bare er et spørgsmål om antallet af arbejdspladser, er Hjørring måske i virkeligheden en slags egnsudviklingssucces.

Men hvilke industrier?

Men en sådan rent kvantitativ vurdering siger ikke hele sandheden. Man må også spørge sig selv, om der er håb om en videreudvikling af den nye industri, og hvordan ser det egentlig ud for de folk, som arbejder i byen eller er arbejdsløse?

En opgørelse over de nye virksomheder viser ikke overraskende, at der er tale om en ganske bestemt slags, idet de alle som fælles kendetegn har, at lønninger udgør en meget stor del af de færdige varers produktionspris. Altså den type virksomheder, som blev presset ud fra vækstcentrene i begyndelsen af 70'erne.

Følgende brancher er repræsenteret: plastic, elektronik, sølvvarer, beklædning, tekstil, træ, metal, byggematerialer, medicinalartikler og fødevarer.

Ud over lønfølsomheden kendetegnes alle disse forskellige brancher af, at de hovedsageligt kun bruger ufaglært arbejdskraft eller specialarbejdere, som får en kort oplæring på specialarbejderskolerne inden ansættelsen.

Den dominerende enkeltbranche blandt de nye virksomheder er tekstil og beklædning, en branche, som næsten udelukkende satser på kvindelig arbejdskraft. To virksomheder tegnede denne udvikling, nemlig Hjørring Strømpfabrik og Lee Cooper fritidstøj, og tilsammen beskæftiger de to virksomheder, da det gik bedst, op mod 700 arbejdere. Med en vis ret kan man altså sige, at for størsteparten af de nye virksomheder var den billige, stabile, kvindelige arbejdskraft lokkemidler, som trak dem til byen.

De mandlige industriarbejderes beskæftigelsesproblem har aldrig på noget tidspunkt været løst. Selvfølgelig er der også skabt arbejdspladser for mandlige arbejdere, men slet ikke i et omfang, som battede noget.

Fremtidsudsigter

Hvis man ser på udviklingsmulighederne i de nye industrier, er der efter min vurdering ikke meget anledning til nogen overvældende optimisme.

Den vækst, der er sket i antallet af industriarbejdspladser vil efter al sandsynlighed blive meget svær at fastholde, idet netop den type af meget lønfølsomme og meget arbejdskraftkrævende produktioner, som jo karakteriserede Hjørrings egnsudviklingsindustrier, i disse år løber ind i en meget hård konkurrence fra især u-landenes fremvoksende industrier. Efter mange eksperter vurderinger vil sådanne virksomheder om nogle år kun kunne findes i de industrielt underudviklede dele af verden, hvor arbejdskraften jo er endnu billigere end den er i Hjørring, og hvor regler om arbejdstid og aflønning ikke lægger et snærende bånd om kapitalisternes udfoldelse.

Spørgsmålet er, om ikke de danske egnsudviklingsområder kun er en mellemstation, inden den endelige flytning til et u-land sker. Og taberne i dette spil om størst muligt udbytte til kapitalen vil så blive arbejderne i de danske udkantsområder og Hjørring.

Industriarbejder i Hjørring

Hvis man i dag taler med en industriarbejder fra en af Hjørrings egnsudviklingsindustrier om hans/hendes levevilkår og forventninger til fremtiden, vil samtalen i løbet af kort tid komme til at handle om arbejdsløsheden i området.

At have arbejde — at kunne svare enhver sit og sørge for sig selv og sin familie står som noget altafgørende for den nordjyske industriarbejder. Dette gælder både rent økonomisk, og især for at bevare sin selvrespekt. I et område af landet, hvor den almindelige holdning stadigvæk — på trods af rekordhøje arbejdsløshedstal gennem flere år, er, »at den, der vil have arbejde, også kan få det.«

Det at have arbejde for næsten enhver pris — eller rettere sagt til enhver løn og under alle arbejdsforhold — bliver det vigtigste problem i den daglige tilværelse. Arbejdsløshedens spøgelse er ikke ukendt for arbej-

derne i byen på trods af den så ofte omtalte egnsudviklingssucces.

At beholde sin plads på arbejdsmarkedet eller at tilkæmpe sig en (de unge og de allerede arbejdsløse) er hovedproblemet for arbejderne i byen, men de sidste 3-4 år har lært folk, at det at have eller få et arbejde ofte viser sig at være særdeles vanskeligt. Både i op- og nedgangsperioder ligger arbejdsløshedstallene langt over landsgennemsnittet.

Når folk er bange for at miste deres arbejde — en mulighed som altid er nærliggende i Hjørring — bliver man mindre tilbøjelig til at stille lønkrav, og man møder på arbejdet hver dag, selv om man måske føler sig sløj eller syg. Thi det er jo almindeligt kendt, at arbejdere med for mange sygedage hurtigt bliver sorteret fra og fyret. At skaffe nye arbejdere er ikke vanskeligt i Hjørring.

Ledig arbejdskraft tilbydes af næsten enhver art

f. eks. inden for håndværk, industri, bygge- og anlægsvirksomhed, handels- og kontorforretning, arbejdsledere, teknikere m. v.

Arbejdsformidlingen yder gratis service og rådgivning og står til Deres disposition med alle oplysninger om arbejdsmarkedet. Lad os venligst høre fra Dem, såfremt De kan beskæftige mere arbejdskraft.

ARBEJDSØGENDE

Arbejdsformidlingen har et dybtgående kendskab til de lokale arbejdsmuligheder samt viden om beskæftigelse andre steder i landet og kan i denne forbindelse oplyse om mulighederne for rejse-, flytte- og etableringshjælp.

ERHVERVSSKIFT

Tag Arbejdsformidlingen med på råd, hvad enten det drejer sig om erhvervs muligheder eller efteruddannelses- og omkøbskurser.

**ARBEJDS
FORMIDLINGEN**

ARBEJDSANVISNING OG ERHVERVSVEJLEDNING

Strømgade 6 · 9800 Hjørring · Telefon 92 31 44

Der er afdelingskontorer i: Brovst, Brønderslev, Dronninglund, Fjerritslev, Hirtshals, Jørslev, Klokkeholm, Løkken, Pandrup, Sindal, Tversted, Tårs, Vrå.

En anden årsag til den store stabilitet blandt arbejderne er, at man for at bo i byen eller i omegnen for de fleste vedkommende er tvunget til at bo i eget hus, fordi det er begrænset, hvad der findes af udlejningsbyggeri. Folk bor altså i eget hus, og det ved alle jo er en dyr fornøjelse, især de første år. Man bliver så at sige bundet på hænder og fødder rent økonomisk. Der skal tjenes penge hver dag, for at regnestykket kan gå op.

Dette forhold er ifølge en i byen meget velanskrevet tillidsmand en af hovedårsagerne til, at det næsten er umuligt at skabe enighed blandt arbejderne, hvis det trækker op til en konflikt. Man har simpelthen ikke råd til at miste penge ved en strejke — og det næsten uanset hvor berettiget konflikten måtte være, selv set ud fra arbejderens eget standpunkt.

Den fagpolitiske tradition

Frygten for arbejdsløsheden viser sig derfor blandt andet i, at den faglige aktivitet rundt omkring på arbejdspladserne er meget ringe, og en organiseret fagpolitisk kamp for bedre løn- og arbejdsvilkår har ikke kunnet oprettes.

Forklaringen på dette skyldes også ifølge en forhenværende tillidskvinde på en af byens egnsudviklingsindustrier, at der simpelthen ikke findes nogen tradition for fagpolitisk aktivitet i byen. Mange kvinder kom for første gang ud på arbejdsmarkedet i begyndelsen af 70'erne, og ofte var der tale om kvinder fra de mange små, urentable husmandsbrug, som der tidligere var så mange af i området. Typiske reaktioner fra disse kvinder var altså, at de mente, at de egentlig tjente nok, eller de kunne ikke undvære lønnen i en strejkeperiode, eller hvis de blev fyrede. Og arbejdsgiverne sidder jo alligevel med alle kort på hånden.

Arbejderne erkender til en vis grad, at problemerne er fælles for dem alle sammen — men man søger løsningerne på problemerne individuelt, gennem at forsøge at forblive i arbejde. »Enhver har jo nok i sit eget«, som en tekstilarbejder sagde til mig for kort tid siden.

Men den faglige passivitet kan også skyldes, at man er bange for at arbejdsgiverne får øje på én. Flere tidligere ansatte, men nu arbejdsløse kvinder føler selv, at de på grund af deres

faglige aktiviteter er kommet på arbejdsgivernes »sorte liste« og derfor aldrig får tilbudt genansættelse eller ansættelse på andre virksomheder. Et problem, som næsten er uovervindeligt i en by, hvor jobmulighederne i forvejen er meget begrænsede.

Den økonomiske tvang og frygten for afskedigelse og arbejdsløshed (evt. sortlisting) på grund af faglig aktivitet har været arbejdsgivernes virkemidler i spillet om løn- og arbejdsvilkår på byens arbejdspladser, og indtil i dag har disse skræmmende midler virket over al forventning set fra arbejdsgivernes synspunkt.

Uddannelse — en fed fidus

Et godt eksempel på fagforeningernes magtesløshed og fabriks-ejernes kyniske spekulation i arbejdsløsheden er misbruget af specialarbejderskolernes omskolingskurser.

Misbruget finder eller fandt sted på den måde, at virksomhederne henvendte sig til specialarbejderskolen og sagde, at de manglede arbejdskraft. Skolen arrangerer så et kursus på virksomheden, og staten betaler en stor del af aflønningen til kursisterne. Virksomheden har ret-

tighederne til produkterne, der kom ud af kurset. Når kurset er færdigt, ansættes alle, men i løbet af kort tid er der kun de allerdygtigste tilbage. Resten har enten selv sagt op, eller de er blevet fyret, fordi de ikke kunne holde det oppiskede akkordtempo. Og virksomheden kan så gentage spøgen så mange gange, at de kun har elitearbejderne tilbage.

Denne rutine er kørt til det yderste i Hjørring i en situation, hvor der var mange ledige og allerede omskolede arbejdere til rådighed, og arbejderne og fagforeningerne har ikke kunnet stoppe dette misbrug.

Hjørring Strømpfabrik

De kvindelige arbejdere i Hjørrings egnsudviklingsindustrier, og det vil for en stor dels vedkommende sige tekstil- og beklædningsarbejdere, — har i lang tid mærket på deres egen krop, hvad det vil sige at arbejde på en virksomhed, som for at klare sig i konkurrencen er flyttet til byen med den billige og rigelige arbejdskraft.

En kort beretning om Hjørring Strømpfabrik kan være lærerig.

Arbejderne på fabrikken levede fra dens start i 1970 frem til den lukkede i 1977 i en evig uvished, om de havde arbejde eller ej. Flere ejerskift og den usikkerhed, som det nu giver, samt mange perioder med midlertidige fyringer og arbejdsfordelingsordninger medførte et stort psykisk pres på arbejderne, og mange kvinder gav i 1977 udtryk for en vis lettelse, da virksomheden endelig lukkede helt, for så var situationen til at overskue, når man vidste, at man var rigtig arbejdsløs.

At ret mange af strømpedamerne halvandet år efter lukningen af fabrikken ikke har fået arbejde, turde næsten være en trivialitet at skrive.

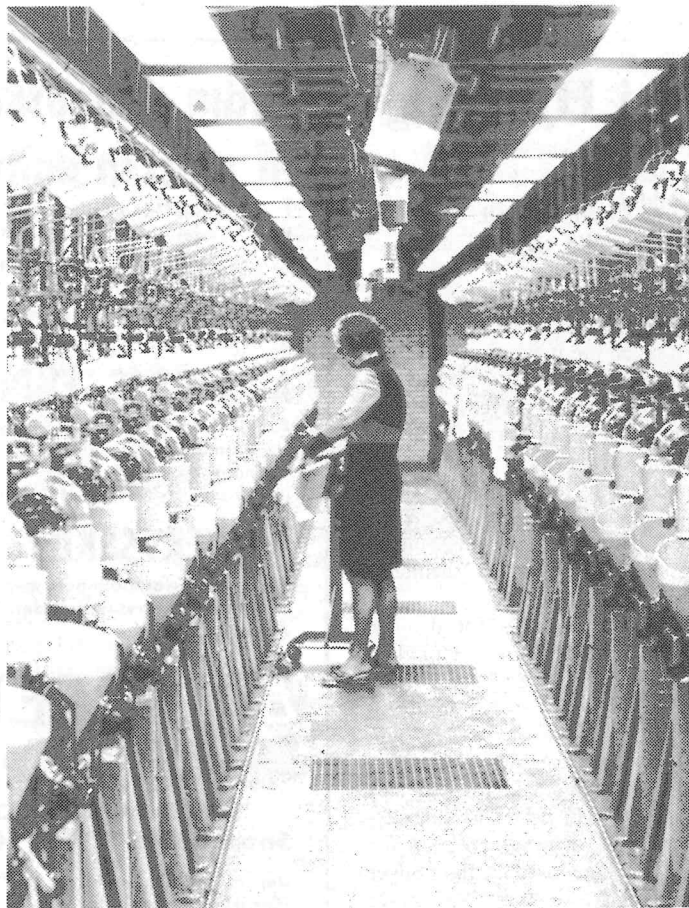
— Og Lee Cooper

Den optimisme, som en overgang først i 70'erne var at spore blandt arbejderne i byen, — og også blandt tekstil- og beklædningsarbejderne — er nu afløst af en generel usikkerhed over for fremtiden. Man har jo set, at ingen træer vokser ind i himlen. Selv Lee Cooper, som i løbet af 5 år voksede fra 40 til 450 medarbejdere, mærker nu også krisen, og virksomheden har i længere tid kørt med arbejdsfordelingsordninger, og fyringer og indskrænkninger sker jævnligt.

Heller ikke så stærk og velkonsolideret en virksomhed som netop Lee Cooper var altså i stand til at sikre varig og sikker beskæftigelse. Så nu spørger mange arbejdere i Hjørring sig selv, hvad de så kan sætte deres lid til — og ingen kan give dem et tilfredsstillende svar.

Jeg mener, at netop disse beretninger om virksomheder, der startede med brask og bram og udviklede sig i rivende fart, men snart løb ind i vanskeligheder af større eller mindre art på trods af billig, samarbejdsvillig, stabil og dygtig arbejdskraft samt store egnsudviklingstilskud, viser noget om de grundlæggende strukturelle problemer og svagheder ved at satse en industriel udvikling på de typer af virksomheder, som Hjørring, der ville have industri for enhver pris, har satset så voldsomt på.

For arbejderne i Hjørring, der havde regnet med et sikkert og stabilt arbejdsmarked, har den hidtidige udvikling ikke været tilfredsstillende, og fremtiden tegner sig for store dele af byens arbejdere i mørke farver.



Eftersyn af strikkemaskine på Hjørring Strømpfabrik.

Jørgen Møller

Medindflydelsen, der blev væk

»Nu er det borgernes tur til at komme frem med deres ønsker om den fælles fremtid! Amtets eksperter mister let jordforbindelsen, så det kan ende i embedsmandsfacisme, men nu skal befolkningen vejlede embedsmændene og de folkevalgte og minde dem om, at det ikke er statistik, men mennesker, der bor i amtet — mennesker med behov, ønsker og mål.«

Sådan omtrent sagde amtsborgmester i Vejle Amt, Erling Tiedemann i sin indledning til et af de ialt 6 opsamlingsmøder, der blev holdt i forbindelse med offentlighedsfasen i regionplanlægningen. Det var på disse møder, offentligheden for første gang — som enkeltpersoner eller som grupper — havde mulighed for at fremføre sine meninger om og krav til den kommende regionplan. De 6 møder forløb næsten ens:

- Indledning ved amtsborgmesteren.
 - Amtet viser en lysbilledserie.
 - Borgerne får mulighed for at komme på talerstolen.
 - Amtsborgmesteren slutter af.
- Som det fremgår af det indledende citat, blev indledningen først og fremmest brugt til at pointere, hvor vigtigt det var, at så mange som muligt kom frem med deres meninger om regionplanlægningen. Det var her, borgerne »skulle høres«.



Fra amtets "debatavis"

Amtets reklamenummer

Lysbilledserien bar tydeligt præg af at være udarbejdet af et reklame-bureau med det formål at sælge varen regionplanlægning, og samtidig give folks meninger en bestemt retning — for en centralistisk holdning. Det sidste kommer f.eks. til udtryk, hvor centraliserings-/decentraliserings-problematikken beskrives. Den bliver fremstillet ved to arbejderfamilier, hvoraf den ene bor i byen, og den anden »bedst kan li' at bo på landet«. Byfamilien har alle velfærdssamfundets servicetilbud inden for rækkevidde — »levvilkårene tip-top«. — Landfamilien »har det skam også meget rart«. Der er bare langt til alting — til arbejde, butikker, til børnenes skole — og husmanden på naboejendommen har været nødt til at tage fabriksarbejde. Det er sandelig ikke let at bo på landet. Og samtidig bliver de, som bosætter sig i udkantsområderne, en økonomisk belastning for den øvrige del af befolkningen. Som det siges i lysbilledserien: »Skal 2/3 af befolkningen betale for den sidste 1/3 — også over skattebilletten«.

Efter lysbilledserien (og en pause hvor amtet gav en øl eller en sodavand) var det borgernes tur til at komme frem med sine meninger og arbejdsresultater. Hovedparten af indlæggene havde som et vigtigt punkt sikringen af et rimeligt serviceniveau i lokalcentre og gik derfor ind for en decentral udvikling.

Amtets oplæg var tydeligvis for en centralistisk udvikling. Erling Tiedemanns afslutning skulle derfor tjene to formål: dels at fortælle, at man ikke skulle forvente en decentral udvikling, dels ikke at få hele offentlighedsfasen til at fremstå som en gang gas, og alt det arbejde, borgerne havde udført, dermed spildt. På den ene side roser han derfor oplæggene for saglighed og gode ideer. Samtidig maner han til forsigtighed. »De indlæg, der har været, lægger op til en form for anti-pri-



Fra amtets "debatavis"

vatbilisme og en form for anti-materialistisk livsform. Er der dækning for det blandt »det tavse flertal? Deres levemåde viser dog det modsatte.«

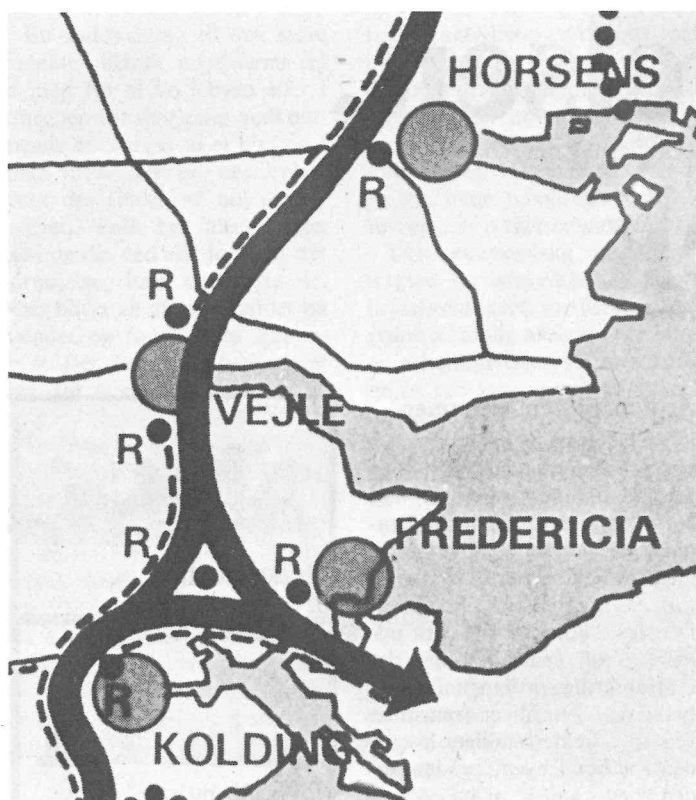
Styringsmidler skulle man også være varsom med at benytte. Som Tiedemann udtrykte det: »Alle ønsker styringsmidler, men ingen ønsker at blive styret.« Og »Selvfølgelig skal vi have styringsmidler. Men man skal passe på ikke at bruge for stærke styringsmidler — så har de bivirkninger.«

Amtets oplæg — vejledning eller vildledning

Forud for disse opsamlingsmøder havde amtet udgivet et »debatoplæg« samt en »debatavis« med hovedpunkterne fra debatoplægget, men i en mere »pop-pet« form.

I debatoplægget var der lagt op til at hovedpunkterne i diskussionen skulle være:

- Centralisering/decentralisering,
- store enheder/små enheder,
- amtets »skæve« erhvervsstruktur,



"Rygraden" set fra oven.

— ulighederne mellem udkantsområderne (amtets vestlige del — Give — og Nr. Snede kommuner) og de 4 store byer.

Af øvrige emner, der naturligt måtte indgå i debatten, nævntes: den økonomiske afmatning, arbejdsløsheden og energispørgsmålet.

Desuden var der lagt op til, at man skulle vælge mellem 3 »alternative« skitser, der var skitser for tre forskellige måder at fordele den forventede befolkningstilvækst på. Dette valg skulle danne retningslinier for, hvilken udvikling regionplanen skulle tilstræbe.

Og disse spørgsmål blev diskuteret. Og der blev truffet valg mellem de 3 skitser. Derfor kunne man altså tro, at amtets debatoplæg var et godt debatoplæg, *men*:

For det første er debatoplægget svært at forstå for »almindelige« mennesker, og hverken debatavisen eller lysbilledserien er gode nok til at danne baggrund for en debat.

For det andet er det ikke tilfældigt, at de fleste af de overordnede diskussionspunkter helt er forsvundet fra de 3 skitser, der skulle være en slags alternative regionplanforslag. Ved at gøre »Rygraden«, der er et kombineret motorvejs- og energi-net placeret geografisk tæt op ad de 4 store byer i amtet, til en forudsætning for de 3 skitser, har man på forhånd lammet en del

af regionplanens effekt og samtidig taget brodden af en del af diskussionen. »Rygraden« er helt klart en styrkelse af de 4 byers position i forhold til udkantsområderne.

Den statslige planlægning f.eks. DSBs og den amtlige sektorplanlægning f.eks. sygehusvæsen og uddannelsessektoren er også med til at underbygge centraliseringen, — en centralisering, der giver sig udtryk i nedlæggelse af mindre stationer, og udbygning af sygehuse og gymnasier udelukkende i de 4 byer.

En god del af diskussionspunkterne kan altså ikke diskuteres, da de på forhånd ligger fast.

For det tredje er det en forfæjlet problemstilling at stille forskellige bystørrelser op mod hinanden, sådan som det gøres i de 3 skitser, når der lægges op til et valg mellem vækst i lokalcentre, kommunecentre og egnscentre. Modsætningerne går jo dog i højere grad mellem byområderne og udkantsområderne.

For det fjerde siger man — godt nok mellem linierne — at de to mere decentrale skitser både er økonomisk uhensigtsmæssige, samt langt hen ad vejen ikke kan lade sig gøre med de styringsmidler, vi har i dag. Amtet stiller sig faktisk helt magtesløs over for industriens og erhvervslivets lokalisering, der dog er en af de mest dynamiske og vigtigste faktorer i et

områdes udvikling. Der siges: »De negative styringsmidler kan ikke anvendes ukritisk. Det kan være nødvendigt at acceptere handlinger, der strider mod de opstillede ønsker. Eksempelvis kan et mål om en øget erhvervs-mæssig udbygning i Vesteregnet ikke fremmes ved at forhindre en virksomheds lokalisering ved en af de fire store byer, hvis det netop er en sådan placering, virksomheden søger. Resultatet kan i givet fald blive, at virksomheden søger en placering i et andet amt.«

For det femte virker det lidt besynderligt, når amtet til allersidst i debatoplægget i forbindelse med § 15-rammerne — dvs. de foreløbige grænser, der er lagt for bymæssige bebyggelses udbygning frem til 1982 — skriver: »Planstyrelsen har gentagne gange udtalt, at såfremt rammerne ikke er tilstrækkeligt rummelige kan de genforhandles. Der skulle dermed være skabt sikkerhed for, at § 15-rammerne ikke hindrer en naturlig udvikling.«

Udviklingen skulle jo netop ikke være »naturlig«, men bestemt af »den regionplan som vi nu allesammen skal være med til at træffe beslutning om«.

Centralistisk udvikling

Samlet kan man sige, at det ikke

er så mærkeligt, at amtet har villet koncentrere sine egne og folks tanker om befolkningstilvæksten og dermed om boligudbygningen, da en stor del af de øvrige diskussionspunkter, reelt ikke har kunnet diskuteres på det grundlag amtet har opstillet. Amtet har på forhånd taget stilling til, hvilken udvikling de ønsker — en centralistisk udvikling.

Medindflydelse eller hvad?

De indlæg, borgerne kom med på opsamlingsmøderne, blev sammen med de skriftlige oplæg, der var kommet til amtet, samlet til en mappe, der er offentligt tilgængelig i amtet. Indlæggene er indbyrdes meget forskellige. Nogle udtrykker sig om rent lokale forhold, andre om hele regionen.

Hvad er det så borgerne ønsker? For en stor dels vedkommende drejer indlæggene sig om:

- spredning af nye arbejdspladser over hele amtet,
- bevarelse og udbygning af lokal service, butikker, skoler og gymnasier mm.,
- forbedring af miljøerne,
- hensyn til de svageste stillede grupper i samfundet,
- bekæmpelse af arbejdsløsheden,



— og fra siden. (Billedet viser motorvejsbroen over Vejle fjord.)

- bekæmpelse af forureningen,
- gang- og cykelstier,
- fremtidig anvendelse af landbrugsarealerne.

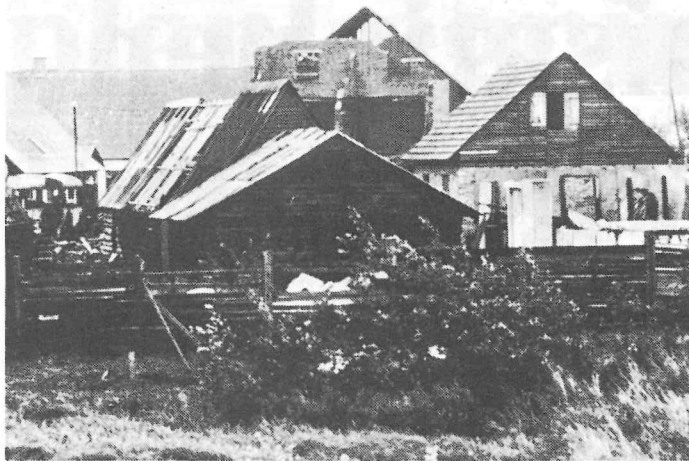
»Udarbejdelsen af regionplanforslaget skal også ske på baggrund af indlæggene i den offentlige debat.« Således står der at læse i forordet til det oplæg, som amtet nu har udarbejdet til kommunerne med henblik på den videre bearbejdning af det endelige regionplanforslag. Dette oplæg er det foreløbig sidste udspil, amtet er kommet med.

Men hvilken effekt har så borgernes deltagelse i offentlighedsfasen haft på udformningen af dette oplæg? (Oplægget drejer sig primært om en fordeling af befolkningstilvæksten).

Kun i et enkelt konkret tilfælde synes borgernes indlæg at blive tilgodeset. Det drejer sig om udbygningen af Vestereggen, hvor amtet tilsletter sig, at området skal tilgodeses, ved at det sikres en (omend beskeden) del af befolkningstilvæksten. Desuden nævnes muligheden for at placere en offentlig institution i Nr. Snede kommune (en del af Vestereggen) eller yde en eller anden form for økonomisk støtte. Bortset fra dette mener amtet, at der vil ske en »ligelig udvikling« (?) inden for amtet.

Derudover er borgernes synspunkter nævnt to gange. I det ene tilfælde for at pointere, at mange af de diskussionspunkter, der er kommet frem fra borgernes side, ikke har noget med regionplanlægning at gøre. Det er dog noget af en flot påstand, at emner som hensynet til de svageste stillede grupper i samfundet, arbejdsløshed og forureningsbekæmpelse, forbedring af den kollektive trafik mv. ikke har noget med regionplanlægning at gøre — problemer, som amtet jo selv har opstillet i det tidligere udsendte debatoplæg. Ikke desto mindre har amtet valgt fuldstændig at undlade at kommentere borgernes forslag til eventuelle løsninger af de ovenfor nævnte problemer.

Uanset hvilken begrundelse amtet måtte have for at afvise borgernes ønsker og krav, har det den konsekvens, at de borgere, der aktivt har deltaget i offentlighedsfasen, jo rent faktisk er blevet gjort til grin af amtet. På trods af alle de store ord amtsborgmester Tiedemann fremkom med ved opstarten på offentlighedsfasen, ser det faktisk ud til, at amtets eksperter har mistet »jordforbindelsen«, og der nu hersker en vis form for »embedsmandsfacisme« i amtet.



LIGELIG UDVIKLING?

Intentionerne bag planlovene — information, ikke medindflydelse

Den udvikling, der er sket i offentlighedsfasen i Vejle amt, hænger nøje sammen med de intentioner, der er udtrykt i love, der ligger til grund for hele offentlighedsproceduren. Her fremstår det tydeligt, at hensigten med offentlighedsfasen for det første er at give information om den amtslige planlægning, for det andet at skabe debat samt at muliggøre en vis form for borgerindflydelse på planlægningen.

Det vil med andre ord sige, at amtet i beslutningsprocesserne ikke på nogen måde er forpligtet til at tage hensyn til borgernes ønsker. Som vores miljøminister Ivar Nørgård meget præcist har udtrykt det: »Den enkelte borger kan få medviden, når det gælder regionplanlægning. Men mulighed for direkte medindflydelse — det har han ikke.«

Sidste chance

For regionplanlægningen i Vejle Amt er løbet ved at være kørt. I

øjeblikket foregår der forhandlinger mellem amtsråd og kommunalbestyrelser (på lukkede møder) om udarbejdelsen af et regionplanforslag, der skal ligge færdigt omkring 1. juni år. Derefter fremlægges forslaget til offentlig kritik over en periode på 4 måneder.

Det er den sidste mulighed for borgerne til at gøre indsigelser inden den endelige udformning af regionplanen.

Derefter skal planen godkendes af miljøministeren. Den endeligt vedtagne regionplan for amtet ventes at ligge færdig i starten af 1980.

Med den holdning, amtet hidtil har udvist, er det svært at se, hvordan der skal ske de store omvæltninger fra det oplæg, der ligger nu, og til det endelige regionplanforslag — med mindre der sker en virkelig massiv modstand fra borgernes side.

Men man kan da i hvert fald håbe på, at det arbejde, der fra borgernes side er blevet lavet, har bevirket, at man har fået blod på tanden og fortsat vil kritisere den planlægning, der bliver udført, samt kæmpe videre for sine krav på lokalt plan.

T.N., -KaT.



De vigtigste publikationer fra Vejle Amt om Regionplanlægningen:

- Basisbeskrivelser, bd.1 - 2.
- Første skridt til de alternative regionplanskitser - et debatoplæg. Sept.77.
- Regionplanlægning - Vejle Amtskommune. et oplæg til debat. sept. 77.
- Vejle Amtskommune - Regionplanlægning. Oplæg til forhandling med kommunerne i henhold til regionplanlovens §13.
- tillæg til ovenstående. Juni 78, hh.nov.78

Desuden har alle kommuner udarbejdet oplæg til regionplanlægningen i begyndelsen af 1976.

Organisationen REGIONDEBAT

»Det nytter, hvis vi er mange,« siger lærer Kristian Møller, som NOAH har interviewet. Kristian Møller er gået med i den nystartede organisation REGIONDEBAT i Vejle Amt. Organisationen ser det bl.a. som sin opgave at arbejde for at planlægningen sker i overensstemmelse med borgernes ønsker.

— *Hvordan kom du med i REGIONDEBAT?*

»Under regionplanlægningens offentlighedsfase deltog jeg i en studiekreds sammen med andre borgere fra Hedensted kommune. På grundlag af vores ret omfattende og spændende diskussioner lavede vi en skriftlig indsigelse til amtet. Men pludselig en dag var offentlighedsfasen færdig og diskussionerne slut. Man følte sig efterladt i et tomrum.

Jeg blev derfor glædeligt overrasket, da der en dag kom brev fra nogle mennesker, der havde dannet organisationen REGIONDEBAT. De inviterede alle grupper og enkeltpersoner, der havde lavet skriftlige indsigelser til amtet til et møde i Vejle. På dette møde kom jeg med i en gruppe, der skulle sammenligne borgernes indlæg med kommunernes og amtets oplæg.«

— *Hvordan kom REGIONDEBAT op at stå?*

»På mødet i Vejle mødte 50 mennesker op repræsenterende 17 grupper fra alle dele af amtet. Endvidere havde 15 grupper inden mødet meddelt, at de støttede tanken, men var forhindrede i at deltage. På mødet blev der nedsat en række arbejdsgrupper ud fra princippet om, at såfremt en kreds af mennesker på amtsbasis eller lokalt ønskede at beskæftige sig med et emne, så dannede de en emnegruppe. Hver emnegruppe er repræsenteret i et koordineringsudvalg.

Emnegruppernes arbejde består bl.a. i at kulegrave relevan-

te problemstillinger for regionplanlægningen, arrangere offentlige møder herom for ad den vej at bidrage til en fortsat dialog mellem politikere og borgere.«

— *Er I kommet i gang med arbejdet?*

»Vores første opgave — i min gruppe — var at nærlæse de ca. 400 sider, som amtet har udgivet, og som omfatter alle skriftlige indlæg, der kom fra borgerne. Efter offentlighedsfasen har amtet desuden udgivet et oplæg til forhandling med kommunerne i henhold til regionplanlovens § 13, som vi også har læst. Hertil kommer alt andet baggrundsmateriale. Det har været et stort arbejde — ikke mindst at finde materialet frem.«

— *Har I nogle foreløbige resultater?*

»Det er et svært spørgsmål at besvare. Vi har skrevet en række avisartikler og en kronik, og vi har ført en avispolemik med amtsborgmester Erling Tiedemann. De øvrige amts- og kommunalpolitikere har ikke rigtig villet markere sig i denne debat.

Vi har fremsat ideen om at afholde et offentligt møde om regionplanlægningen, hvor vi bl.a. ville fortælle om vores arbejde. Vi havde ingen økonomiske midler og henvendte os derfor til nogle aviser for at få dem til at stå som arrangører. Det ville de ikke, for så var det som om, de var medansvarlige for, hvad der skete på mødet. Vi kontaktede så amtsborgmeste-

ren for at høre, om han ville være med. Han syntes, ideen var god. Senere læste vi i avisen, at amtsborgmesteren havde fået den »idé« at afholde et offentligt møde om regionplanlægningen i slutningen af januar.

Til gengæld afholdt vi et andet møde i december, hvor vi fik folk fra forskellige interesseorganisationer til at komme med oplæg til en diskussion om centralisering eller decentralisering.

Skal resultaterne gøres op, så har vi fået skrevet en masse i aviserne, men foreløbig er det ikke lykkedes os at præge den offentlige debat særligt meget — højst diskussionerne mand og mand imellem. Vi fik lavet mødet i december og fremprovokeret et i januar. Der er blevet aktiviseret en del mennesker, og nogle af os går allerede nu i gang med at arbejde med kommunalplanlægningen, der hvor vi bor.

Vores arbejde i regiondebatgruppen har været besværliggjort af, at vi bor forskellige steder i amtet. Det har vi forsøgt at råde bod på ved at aftale møder i god tid, bruge telefonen og uddelegere arbejdsopgaverne.«

— *Har du en kommentar til offentlighedsfasen?*

Det er sørgeligt at se, at amtet nu går på tværs af borgernes ønsker. Under offentlighedsfasen lovede amtet os, at regionplanlægningen ville blive opstillet på det grundlag som offentlighedsfasen var med til at skabe. Ser vi på det sidste oplæg fra amtet, så er der ikke den store overensstemmelse mellem borgernes ønsker og amtets forslag.

Tiedemann har tidligere sagt, at politikerne ikke kun skal tage hensyn til borgerønsker, som kom frem under offentlighedsfasen. Politikerne skal også tage hensyn til »det tavse flertal«. Han skød os faktisk i skoene, at det, vi ønskede, ikke var det samme som det, »det tavse flertal« ønskede. Og derfor er vores

ønsker ligegyldige. Men rent faktisk er der lavet opinionsundersøgelser i Århus og Fyns amter, der fastslår, at »det tavse flertal« ønsker er i overensstemmelse med borgerindlæggene i de pågældende amter. Og jeg tror ikke, at borgerne i Vejle amt er skruet anderledes ammen end i de andre amter. Den med »det tavse flertal« prøvede han den gang, men han har ikke brugt den siden.«

— *Tror du, at I vil få indflydelse på regionplanen?*

»Det vil vise sig. Jeg tror, det kan nytte noget at arbejde med disse ting. Taktikken fra amtsborgmesterens side har hidtil været at gøre organisationen REGIONDEBAT så lille som muligt. F.eks. da han polemiserede mod vores kronik, lod han som om, at det kun var én person, der havde skrevet den. Det er nemmere at håndtere for Tiedemann, når der kun er én person. Iøvrigt har han kaldt os selvbestaltede og »overborgere«.

Men indflydelse! Det får vi først, hvis vi er mange. Det nytter ikke noget, hvis vi er få, for så bliver der ikke taget hensyn til os. Det nytter således heller ikke at komme med en alternativ regionplan, som bare er den bedste. Et sådant alternativ kræver, at flere tusinde bakker det op.«

— *Hvad har du selv haft ud af at deltage i REGIONDEBAT?*

»Jeg har aldrig før været med til den slags arbejde. Personligt har jeg haft stort udbytte ud af at deltage i debatten — og stor skuffelse! Af den tid og energi, jeg har til overs, er det helt sikkert, at jeg vil arbejde videre. Men efterhånden som man arbejder med tingene, så stykkes der et mønster sammen. Og der bliver man skuffet!

A.K. & P.N.

Lokalplanlægningens 2 års fødselsdag

Her 1. februar havde en af de sidste års meget kritiserede byplanlove 2 års fødselsdag. Det var kommuneplanloven. Den der bl.a. fortæller om lokalplaner.

Kommuneplanloven hører med i den reform, der blev lavet for byplanlægningen. Reformen havde stolte fædre, der talte om decentralisering af magten fra staten ud til kommunerne. Fremover skulle det ikke mere være staten, der bestemte overalt, nu skulle befolkningen holde styr på kommunerne og amterne. Det skulle ske ved, at befolkningen blev spurgt til råds, når der skulle laves en ny byplan, enten for et lille område i en kommune, for hele kommunen eller for hele amtet.

Men det er ikke gået så godt, som de lovede. Mange steder har indbyggerne ofret meget af deres sparsomme

fritid på at kritisere de forslag til lokalplaner, som kommunen er kommet med. Men næsten overalt er de blevet afvist af kommunalbestyrelsen. Deres kritik var enten usaglig eller uvedkommende, og da kritikken kun kom fra små grupper, kunne den da ikke være repræsentativ for alle indbyggernes mening.

Vi vil fejre 2 års fødselsdagen med 2 øjenvidneskildringer fra almindelige beboere, der har forsøgt at tage lovens ideer alvorligt. Det har givet dem en masse erfaringer, som andre sikkert kan få brug for.

Et fælles problem for disse to beskrevne sager plus en masse andre er, at befolkningen må have faglig hjælp og sekretariatsbistand, hvis det bare skal lykkes at få kommunalbestyrelsen i tale. Et problem der let kunne løses.

Stinesminde — et eventyr fra provinsen

Prolog

Lige over for Mariager, også kaldet rosernes by, ligger der, beskyttet af naturens egne næver i form af skove og bakker, en lille klynge huse kaldet Stinesminde. (En beskrivelse af Stinesminde er meget vanskelig, da stedet skal opleves under hele årets skiftende perioder, for at man overhovedet kan danne sig et indtryk af, hvad Stinesminde er).

For nogle er oplevelsen blevet en følelsessag, og en livsmåde i et naturskønt miljø, for andre en anledning til et godt slagsmål om ord. Endelig for nogle et spørgsmål om prestige, vælgere og økonomiske interesser. Nu kan læseren spørge sig selv, hvad pokker er det for noget vrøvl, at blande vælgere og økonomiske interesser ind i en beskrivelse af et område, som åbenbart bør roses i høje toner. Dette kan nemt besvares, nå ja, nemt er måske så meget sagt, for det er i virkeligheden en enorm omgang forvirrende roderi og uforståeligheder.

Men nu eventyret.

Et eventyr

Der var engang en by. Det var ikke nogen stor by, det var faktisk en meget lille by, der kun bestod af ca. 25 husstande. Det var et godt sted, hvor der blev levet et godt og enkelt liv af de beboere, der levede der. Beboerne var fiskere, husmænd, håndværkere, sømænd og pensionister, og alle arbejdede med hver sit, betalte enhver sit og blandede sig ikke i andres sager. Den lille by hed Stinesminde og blev regeret af Oue-Valsgård kommune med hovedsæde i en anden lille by ved navn Kielstrup, og alt var såre godt.

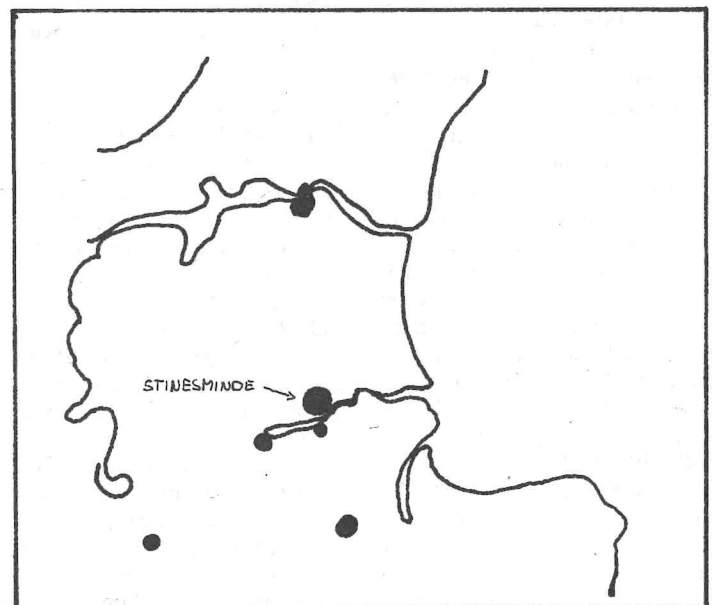
Men en dag trak der fra nord mørke skyer op i horisonten, og i Stinesminde spurgte man sig selv: »Mon det bliver uvejrs?«

Uvejrsskyerne

Det var allerede i slutningen af 1960'erne, skyerne dannedes. De startede med loven af 3. juni 1967, og loven af 31. maj 1968, blev vedtaget af landets øverste styrelse. Det betød en revision af landets kommunale inddeling

og kommunale styrelse. Der blev udarbejdet forslag til sammenlægningerne, og for Oue-Valsgård kommunes vedkommende kom det til en smuk demokratisk folkeafstemning om, hvorvidt man ville sammenlægges med Hobro eller Arden

kommune. Efter folkeafstemningen blev stemmerne talt op, og der viste sig at være flertal for sammenlægning med Hobro kommune. Dette resultat blev meddelt landets øverste styrelse, der afgjorde sagen på smuk »demokratisk« vis.



Oue-Valsgård kommune blev sammenlagt med Arden kommune. Da rettede Stinesminde's borgere deres blik mod himlen, og så at skyerne var blevet mørkere. Der ville sikkert falde regn.

Og regnen kom

Det begyndte med en fin støvregn i løbet af 1973-74. Den kom i form af nogle rygter, der virkelig satte sindene i oprør i Stinesminde. Det var rygter om, at den lille by Stinesminde skulle laves om til et feriecenter med sommerhuse og marina og hvad der ellers følger med. En kreds af bekymrede borgere satte hinanden møde for at drøfte, hvad man kunne gøre for at beskytte sig mod regnen. Man besluttede sig til at danne en borgerforening, for igennem den at skabe sig et værn mod det uvejr, der måske ville komme. Borgerforeningen blev stiftet d. 17/5-1974, så nu passede borgerne ikke blot deres eget, nu stod de også sammen mod uvejrets truende skyer. Borgerforeningen skrev så et brev d. 20/5 1974 til borgmesteren i Arden kommune for at få et møde med ham, så man kunne få klarhed med hensyn til denne støvregn af rygter.

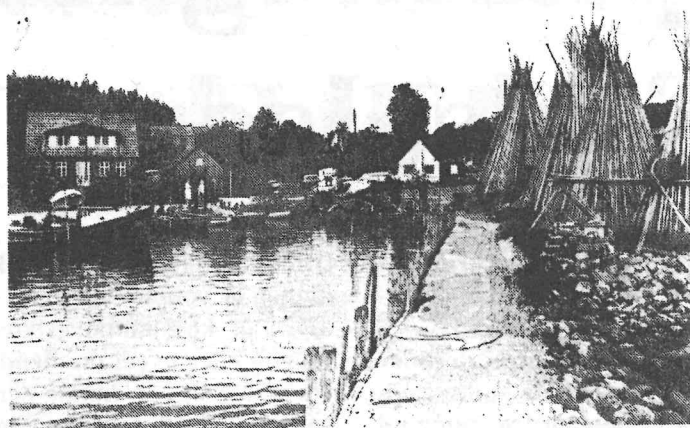
Borgmesteren svarede ikke. Det begyndte at regne kraftigere. Borgerforeningen sendte så et venligt rykkerbrev d. 5/6 1974, og samme dag modtog man svar fra borgmesteren dateret d. 4/6 1974, hvori han meddelte, at han gerne ville mødes med Stinesminde borgerforening d. 11/6 1974. Borgerne i den lille by blev glade, for nu kunne man sikkert få at vide, at der ikke var nogen grund til bekymring. Det begyndte dog at blæse lidt op for nord.

Det første møde

Borgerforeningens bestyrelse og borgmesteren sad nu i hyggelige omgivelser, med udsigt til fjord og skov, og et bevæget møde tog sin begyndelse. Værtinden bød velkommen, og borgmesteren blev spurgt om årsagen til uvejrets truen. Borgmesteren rejste sig op og tog nogle papirer op af sin mappe, tog så et stort kort frem og rullede det ud på bordet, begyndte at tale og forklare. Da blev borgerforeningen klar over, at skønt det nu kun blæste og regnede lidt, så ville det udvikle sig til et himmelbetændt regnfog. Det der blev rullet op for bestyrelsens vantro øjne, var en plan over anlæggelse af et sommerhusområde på 120 sommerhuse i en

ARDEN

Journalist Esben Hollerup
tlf. 522858



Stinesminde - det idylliske fiskerleje ved Mariager fjord, som kommunen nu gennem en lokalplan vil forsøge at bevare.

Byråd afventer mening om Stinesminde-planen

STINESMINDE: Kommunalbestyrelsen i Arden vil først høre beboernes mening om den ny bevaringsplan, som kommunen netop har udarbejdet for Stinesminde, inden den tager endelig stilling til planens indhold.

Bevaringsplanen blev fremlagt i byrådets oktobermøde, men der var ingen debat. Der er kun tale om et forslag, og først når det har været diskuteret blandt beboerne i Stinesminde og turændelse og agerbrug.

anløbsbro. Det andet område ligger midt i Stinesminde, og det kan efter kommunalbestyrelsens skøn anvendes til private institutioner af almennyttig karakter.

I den øvrige del af Stinesminde er der også fastsat bestemte regler for områdets anvendelse. Bl.a. hedder det, at området kun må anvendes til boligformål og at bebyggelsen kun må bestå af åben og lav boligbebyggelse. På hver ejendom må der opføres højst én bolig.

nævnte farvers blanding med hvidt eller sort.

Når lokalplanen til sin tid bliver godkendt skal dens bestemmelser følges. Kommunalbestyrelsen kan dog give dispensation til mindre væsentlige lempelser af bestemmelserne under forudsætning af, at det ikke ændrer den særlige karakter af det område, der søges fastholdt ved lokalplanen.

Bliver der eventuelt tale om mere end én vigtig sag, så vil der blive afholdt et møde.

ring omkring Stinesminde, og dertil en evt. marina. Bestyrelsen spurgte nu, hvorledes kommunen kunne bevare natur og miljø i området, når man placerede et så stort antal sommerhuse omkring den lille by, og i naturen omkring denne. Borgmesteren svarede, at det ikke ville blive noget problem, hvilket ville blive belyst ved fremlæggelse af planerne d. 12/8 1974. Efter fremlæggelse af planerne, skulle der så afholdes et møde i Oue d. 5/9 1974, hvor planerne igen skulle fremvises og diskuteres i et større forum.

(Det trak nu op til en septemberstorm).

Septemberstormen

I september blev det lovede møde afholdt i Oue, og det blev lidt af et tilløbsstykke. Salen var fyldt og interessen stor. Et nyt moment i sagen var, at antallet af sommerhuse nu var vokset til 140 stk.

Efter en gennemgang af de nye planer udtalte borgerforeningen, at man var glade for at de fremviste planer, i så høj grad skulle tage hensyn til det specielle miljø og den skønne natur i området. Men, — at man måtte protestere på det kraftigste mod de i planen planlagte sommerhuse, placeret lige i

den lille by's udkant, idet en gennemførelse af planen ville ødelægge det selvsamme miljø og den selvsamme natur, som kommunen i selvsamme plan iøvrigt søger at bevare. Borgerforeningen fremholdt også den kendsgerning, at anbringelse af sommerhusene i området, var i strid med den overordnede planlægning for området. For eksempel Landskabsplanen for Mariager Fjord, og Fredningsplanudvalgets kortlægning.

Heri ligger den lille by og dens bagland i en højt prioriteret zone, hvor sommerhuse ikke bør placeres. Disse udtalelser fra borgerforeningen blev hilst med klapsalver fra de fremmødte i

salen, undtagen dog kommunalbestyrelsen, der virkede noget fortørnet over borgerforeningens protest. Mødet blev afsluttet, og der var ingen bedring i vejret.

En alliance

Den lille by allierede sig nu med Kielstrup borgerforening. Der blev afholdt et møde, hvor man blev enige om at sende kommunen et alternativt forslag til et andet sommerhusområde beliggende ved Kielstrup. Kielstrup borgerforening så med stor velvilje på et sommerhusområde var Kielstrup, hvor hele udviklingen var gået i stå efter nedlæggelsen af kommunekontor, skole og en købmandsforretning. Dette forslag svarede kommunen ikke på. Dog — et medlem af kommunalbestyrelsen indsendte en mindretalsindstilling til Miljøministeriet med et alternativt forslag med anbringelse af et sommerhusområde mellem Kielstrup og Stinesminde. Denne mindretalsindstilling gav ligesom en lille bedring af uvejrssituationen over Stinesminde. Samtidig gav alliancen med Kielstrup det resultat, at der blev givet tilladelse til at bygge et antal helårshuse i Kielstrup, men ingen sommerhuse, fordi Kielstrup var beliggende i fredningszone 2 (det betyder, at der ikke må ligge sommerhuse). Stinesminde borgerforening spurgte så kommunen om, hvordan man så kunne planlægge et sommerhusområde i Stinesminde, da det måtte være kommunen bekendt, at det planlagte område er placeret i zone 1, hvori der ikke bør finde sommerhusbebyggelse sted.

Dette mente kommunen ikke var nogen hindring. Hvorfor det ikke var nogen hindring i Stinesminde, og var det i Kielstrup, kendes der ingen svar på, for det er der vist ingen, der kan give en logisk forklaring på.



Et nyt møde

Stinesminde borgerforening modtog efter lang ventetid d. 6/3 1975 en invitation til et møde afholdt i Oue d. 14/3 1975 kl. 13.00 (der røg en halv dagløn). Dette møde skulle prøve at udrede de efterhånden spgede tråde fra hinanden. Mødet blev ledet af formanden for fast ejendom i kommunen. Han bød velkommen til den lille by's repræsentanter og proklamerede, at dette møde skulle danne grundlag for placeringen af det efterhånden berømte sommerhusområde.

Mødet blev faktisk en gentagelse af de andre møder, den lille by sagde nej, kommunen sagde jo.

Den lille by spurgte da: »Hvorfor? Og til gavn for hvem?« — Dette hvorfor blev besvaret med, at hvis kommunen ikke planlagde, kunne en enkelt opkøber købe hele området og anlægge sommerhuse.

»Hvordan kan en enkelt mand gøre dette, når området ligger i zone 1,« spurgte den lille by. Intet svar.

»Hvem skal købe og bruge de sommerhuse?« Intet svar.

»Hvor meget hensyn tages der til vore protester?« »Det afgøres af kommunalbestyrelsen,« var svaret.

»Hvad siger amtet?« Intet svar. Den lille by's repræsentanter prøvede så noget nyt ved at spørge: »Hvis I gerne vil udvikle Stinesminde, hvorfor så ikke bygge helårshuse på de allerede eksisterende byggegrunde i vores lille by?« Det kunne man ikke tage stilling til, da der overhovedet ikke måtte bygges i Stinesminde. Den lille by forstod efterhånden ikke noget af det hele, bortset fra at kommunen ville have et sommerhusområde i Stinesminde, og at den lille by fortsat måtte protestere til både høj og lav. Det blæste op, og regnen tog til.

Forbedring af den lille by

Den lille by's borgerforening gik nu selv igang med en plan om at etablere et fælles vandværk. Der eksisterede allerede et vandværk i byen, som kunne klare hele forsyningen. Dette vandværk ejedes af en af omegnens banker, og man optog forhandlinger med banken om køb af vandværket. Den lille by købte vandværket, og samtidig bad banken om en skriftlig erklæring, hvori den lille by erklærer, at den intet har at indvende mod en gammel udstykningsplan, som de havde fået godkendt af den gamle Oue-Valsgård kom-

mune.

Udstykningen drejede sig om helårshuse. Dette fik den lille by desværre ikke præciseret i erklæringen, da det jo drejede sig om en udstykningsplan til helårshuse. Dette skulle den lille by høre meget for.

Vejret blev nu meget værre, og borgerne skuttede sig.

Lokalplan 9.0.1.

Tiden gik, og den lille by Stinesminde hørte intet nyt om, hvorvidt deres protester gav resultat. Men pludselig efter en pause på omkring 1 1/2 år ca. så skete der noget. Den 17/10 1977 kom der brev om, at nu var der udarbejdet en lokalplan for Stinesminde, planen hed Lokalplan 9.0.1. Denne plan gik virkelig ud på at »bevare det særprægede miljø og den skønne natur« omkring byen. Den lille by glædede sig derover. Der blev afholdt et møde i borgerforeningen, hvor man drøftede planen. Under disse drøftelser opstod der tvivl om, hvorfor hele bankens område var holdt uden for lokalplanen. Borgerforeningen spurgte derfor kommunen, hvorfor bankens område var holdt uden for Lokalplan 9.0.1.

Der blev ikke svaret på brevet. Vindhastigheden var nu stigende, og fjorden viste tænder.

Nye planer, ny alliance

Uvejret forstærkedes nu med torden fra nord. Kommunen fremlagde en ny lokalplan, med det smukke navn Lokalplan 9.0.2. Dette skete d. 11/1 1978, og der var en indsigelsesfrist til d. 11/3 1978. Denne nye lokalplan midt i den gamle lokalplan, gav svar på spørgsmålet om bankens område. Der skulle nemlig være sommerhuse i det område. Se så var man altså med de allerede eksisterende planer nu oppe på 170 stk. sommerhuse i Stinesmindeområdet, hvilket efter kommunens skøn ikke skulle kunne skade hverken miljø eller natur, et bemærkelsesværdigt standpunkt. Den lille by's borgerforening havde i mellemtiden indledt et vist samarbejde med Oue borgerforening, der heller ikke ønskede et sommerhusområde i den lille by. I fællesskab inviterede de 2 borgerforeninger repræsentanter fra kommunalbestyrelsen til et møde i Oue i marts, lige før kommunevalget.

Borgmesteren blev ligeledes inviteret, da man ønskede at drøfte nogle interessante udtalelser han var fremkommet med i regionalradioen. Mødet kom i

stand, desværre uden borgmesteren, der var til vælgermøde andetsteds.

Slut på en møderække

Der var mødt et pænt udsnit af kommunalbestyrelsen, så de to byers borgerforeninger forventede en god og saglig debat, ikke mindst fordi kommunalbestyrelsen havde indkaldt de eksperter, der havde udarbejdet planerne. Der blev budt velkommen, og ordet blev givet til formanden for fast ejendom. Han startede med at udmale et skræmmebillede, over hvor meget jord ude-

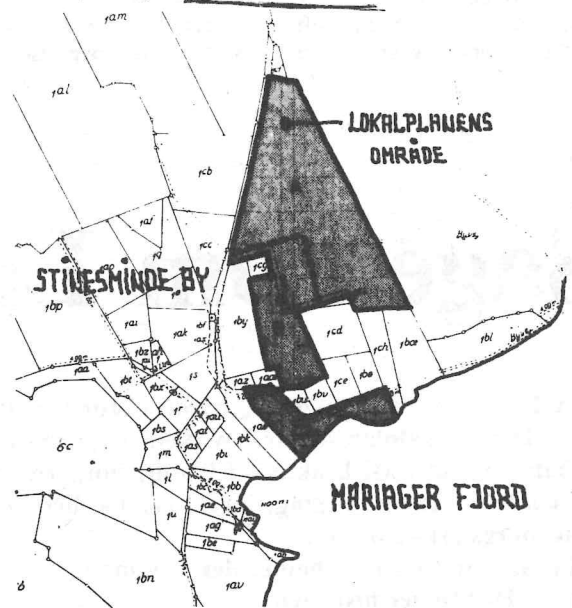
fra kommende ejere af den jord, der var i Stinesminde, og på et kort var alle disse områder farvet med en skrigende gul farve. Han skræmte dog ingen. Kortet var behæftet med adskillige fejl, blandt andet var et stort fredet skovområde med bøg og gran, samt bankens område sværtet gult, og det gav jo en kæmpe stor gul plamage på hans kort. Stinesminde kunne hurtigt gen-drive dette skræmmebillede ved blot at beskrive de faktiske forhold. En lille sejr til den lille by. Så gik eksperten over til at beskrive selve Lokalplan 9.0.2.

Der var nu tale om en helt ny

ARDEN KOMMUNE

Offentliggørelse af lokalplanforslag

for et område i og nord for Stinesminde by, Arden kommune (forslag til lokalplan nr. 9.0.2).



FORSLAGET BETYDER:

At lokalplanens område B og C udlægges til offentlige formål (rekreative områder) og område A til sommerhusbebyggelse for 21 parceller med tilhørende friarealer.

HER KAN DE SE FORSLAGET:

Forslaget kan De se på administrationsbygningen i Arden by og i Henning Jensens Fiskehandel i Stinesminde by.

TO MÅNEDER FRA I DAG:

Forslaget er fremlagt i to måneder fra og med onsdag den 11. januar 1978 med indsigelsesfrist til og med lørdag den 11. marts 1978.

DERES MULIGHEDER:

Hvis De har synspunkter eller ændringer til forslaget, skal De sende dem til Arden kommunalbestyrelse, Arden kommune, 9510 Arden, senest lørdag den 11. marts 1978.

Arden kommunalbestyrelse, den 11. januar 1978.

P. k. v.:

HOLGER LAIER - borgmester.

plan fra bankens side. I stedet for helårshuse skulle der nu være 21 sommerhuse, hvilket jo var en betydelig ændring af den udstykningsplan, den lille by gav sin støtte til gennem sin erklæring til banken. De 2 borgerforeninger protesterede kraftigt mod gennemførelse af disse planer, og det gav anledning til en heftig og stærkt følelsesladet diskussion mellem borgere og kommunalbestyrelsesmedlemmerne. De kommunale argumenterede efterhånden så stærkt for planernes gennemførelse, at den lille by's borgerforening blev nødt til at spørge: »Er det bankens interesser I er valgt til at varetage, eller er det borgerne?« Det var et godt spørgsmål, her få dage før et kommunvalg, og den lille by fik da også et meget udflydende svar på spørgsmålet. Der kom dog en slags »konklusion« på dette møde, nemlig denne:

»Der konstateredes en kraftig modstand mod gennemførelse

af lokalplan 9.0.2.« Så var der kaffe og blødt brød. En af de kommunale blev under kaffen spurgt, hvad der ville blive af planerne om de 140 sommerhuse, og han svarede: »Dem er der vist ingen, der tror på mere.«

Dette møde sluttede iøvrigt i en venlig atmosfære, i modsætning til tidligere møder. Vinden var endelig ved at vende.

Opklaring fra syd

Livet fortsatte i den lille by, selvom alt ikke mere var som før, og aldrig mere ville blive som før. Selvom storm og regn var stilnet af, var man alligevel på vagt, fordi man hørte intet fra kommunen.

Pludselig skete der noget, Som den gode fe i et eventyr dukkede Fredningsplanudvalget for Nordjyllands Amt op med et brev og et budskab fra landets øverste ledere. Fredningsplanudvalget skrev, at de modsatte sig sommerhusbebyggelse i det i

Lokalplan 9.0.2. foreslåede område (bankens område), samt at Miljøministeriet d. 28/3 1978 havde afslået at området blev udlagt til sommerhuse. Fredningsplanudvalget oplyste ligeledes den lille by's glade borgere om, at der var kommunens side var rettet henvendelse til dem angående de øvrige 150 sommerhuse, som det efter en optælling i de forskellige planer var kommet op på, og at en sådan udstykningsplan ville falde ind under regionplanlægningen. Ydermere sagde denne gode fe, at en sådan udstykning ville være i strid med Miljøministeriets cirkulære af d. 16/6 1977 om friholdelse af vore kyster for yderligere individuelle sommerhusudstykningsplaner.

Epilog

Den lille by Stinesminde og dens borgere nyder det gode vejr, men kaster dog jævnligt et blik til horisonten i nord for at se,

om det skulle trække op til et nyt uvejr.

Man kan aldrig vide sig sikker, så derfor disse her sidste ord:

*Stinesminde
en perle ved fjorden
Et fredfyldt sted,
hver mand
hver kvinde,
hold fast derved,
thi her på Jorden
man kampe skal vinde,
så ej styring og orden
naturen betvinge.
Trods alt hvad vi ved
om miljø og om verden
skal livet dog leves
af hver mand
hver kvinde
og så må man kæmpe
og bevare Stinesminde.*

Hågon Boyen

Sagen om Landbogården

Den 2. maj vedtog Svendborg byråd et forslag til lokalplan. Dette lokalplanforslag bevirkede gennem det næste halve år en hektisk aktivitet blandt borgerne i byen, på den tekniske forvaltning, samt oven i købet bag Christiansborgs tykke mure.

En aktivitet og et arbejde, der gav mange gode erfaringer. Her følger historien.

Den store centerplan

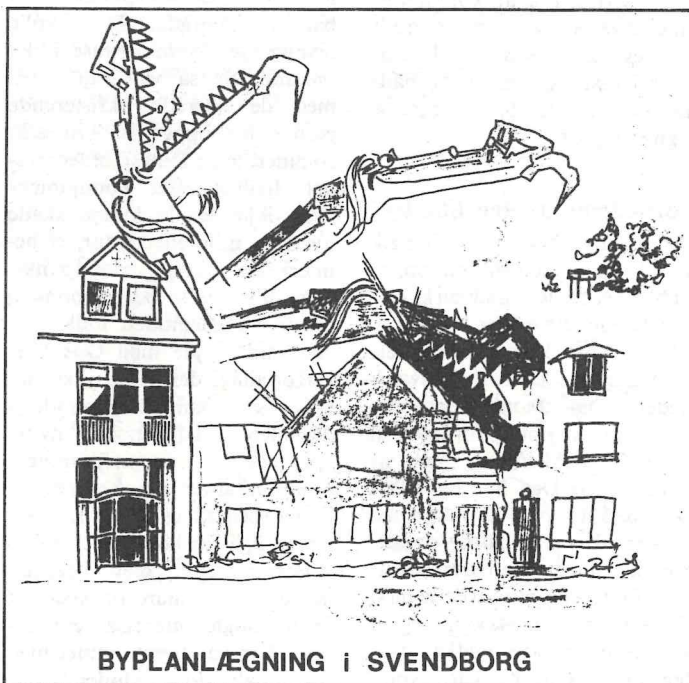
Som mange andre byer har også Svendborg planlagt at skulle have en indre ringvej. De oprindelige vejplaner stammer fra 1966 og har i den forløbne tid ikke undergået de store forandringer på trods af, at baggrunden for disse ringvejsprojekter, nemlig den fortsatte vækst i privatbilismen i høj grad er blevet et om-diskuteret emne.

For at slutte ringen i Svendborg er det nødvendigt med fire alvorlige gadegennembrud. Det første fandt sted i 75 ved nedrivningen af 4 gamle huse i en af byens ældste gader, Bagergade. Allerede på dette tidspunkt var der protester mod projektet bl.a. fra Alternativ Liste (en tværpolitisk borgerliste, der som én af sine mærkesager har en bilfri bykerne uden omtalte indre ring) og NOAH. NOAH be-

satte et af husene bl.a. som protest mod nedrivningen.

Lokalplan for Landbogården

Næste gennembrud var nedrivningen af »Landbogården«; en gammel købmandsgård i den indre by. Dette kunne imidlertid ikke foregå helt så smertefrit som Bagergade-gennembruddet. 1. februar 1977 var den nye kommuneplanlov nemlig trådt i kraft. Heri står der, at »en lokalplan skal tilvejebringes før der gennemføres større udstykninger eller større bygge- eller anlægsarbejder, herunder nedrivninger af bebyggelser.« En sådan lokalplan skal ifølge den samme lov fremlægges i mindst to måneder blandt byens borgere, inden den kan vedtages endeligt.



BYPLANLÆGNING I SVENDBORG

Vi laver en organisering

Gennem Alternativ Listes byrådsmedlem blev vi på et tidligt tidspunkt klar over, at kommunen ville fremlægge forslaget til lokalplan, og vi kunne træffe vores forholdsregler.

For at samle alle de kræfter i byen, der havde markeret sig som modstandere af projektet, dannedes BBL — Borgerinitiativet Bevar Landbogården. BBL bestod dels af enkeltpersoner, dels af foreninger (NOAH, Alternativ Liste, byens kvindegruppe etc.). Allerede under offentliggørelsen af forslaget (i form af en lille, enspaltet annonce i de lokale aviser) så BBL som sin første opgave at informere borgerne væsentligt bedre om projektet end kommunen åbenbart ønskede, og derfor »hjælp« vi kommunen ved at skrive læserbreve, uddele løbesedler samt vise en plancheudstilling på torvet, der fortalte om nedrivningen.

Kommuneplanloven kræver forslaget offentliggjort »tillige med en kortfattet beskrivelse af dets indhold ... »Hvordan offentliggør din kommune lokalplanforslagene? Får du øje på dem? Viser annoncerne overskuelige kortskitser, der forklarer bedre end mange ord?«

Vi udnyttede ligeledes lovens § 23, der siger, at kommunen skal sende forslagene til lokalplaner ud til de lokale foreninger, der ønsker det. Det koster ingenting at få denne løbende information fra kommunen. Du skal blot henvende dig på rådhuset.

Et alternativt forslag

Vi var nu udstyret med kommunens forslag og havde et par måneder til dels at lave ændringsforslag, dels at lave indsigelser. En af BBLs tilsluttede grupper, Alternativ Liste, besluttede sig for at lave et ændringsforslag.

Selv om der ikke i loven er givet beboergrupper ret til at få hjælp fra den tekniske forvaltning ved udarbejdelsen af ændringsforslag, er det forudsat i betænkningen bag loven, at denne hjælp kan ydes i »rimeligt« omfang. Det er dog begrænset, hvad et sådant samarbejde kan bruges til, idet beboergruppen over for den tekniske forvaltning ofte vil have helt andre mål med lokalplanen (bevaring contra nedrivning f.eks.), og samarbejdet vil derfor bestå af rent teknisk karakter. Vi brugte således forvaltningen til dels at stille kortmateriale og



tegninger til rådighed, dels til at formulere sproget i vores udkast, således at vi fik garanti for, at forslaget indeholdt, hvad det skulle. Samarbejdet bevirkede altså, at ændringsforslaget ikke kunne afvises som makværk.

Det alternative forslag gik i korthed ud på at bevare Landbogården og bruge den til offentligt formål. Her forestillede vi os, at den blev indrettet til »Medborgerhus«. Gaderne omkring »Landbogården« skulle indrettes som § 40-gader, sivegader, hvor trafikken afvikles på de svage trafikanters betingelser.

Underskriftindsamling

Under fremlæggelsesperioden indsamlede vi dels 2587 underskrifter mod projektet ligesom vi opfordrede folk til at skrive indsigelser mod det (en indsigelse er et brev, man stiller til byrådet, hvori man skriver sin egen mening om projektet). Dette resulterede i 123 indsigelser.

Vi vidste, at underskrifterne, uanset antal, ville blive afvist med ordene: »Dem kan vi ikke tage alvorligt. Det er jo folk fra hele landet, der har skrevet under.« Dette imødegik vi ved kun at få underskrifter fra den del af Sydbyn, der efter byrådets egne ideer skulle være det kommende handelsområde for byen!

Både ændringsforslag, underskrifter og indsigelser blev imidlertid afvist af byrådet, der stadig ønskede deres egen plan gennemført, og, efter indsigelsesfristens udløb og den endelige 2. behandling af forslaget, satte bulldozerne på »Landbogården«.

Kommunens stærke mænd

Vi havde nu lært en del ting omkring den nye kommuneplanlov.

Lovens intention er at lægge så godt som alle beslutninger ud til den enkelte kommune. Ved hjælp af proceduren omkring lokalplaner skulle det så sikres, at den planlægning der skulle ske, virkelig havde rod i borgerne ønsker og behov.

Dette lyder i og for sig godt. Det ulyksalige er blot, at vi her i byen har en stadsingeniør og en byplanchef, der gang på gang politiserer omkring vigtige beslutninger og dermed overtræder deres kompetence. Sammenlignet med det rette sted for disse beslutninger, nemlig byrådet, står disse mænd utroligt stærkt, og man kan være i tvivl om, hvor de egentlige beslutninger træffes. I sådanne tilfælde vil den nye planlov, med det udvidede selvstyre, virke imod hensigten.

Fogedsag om nedrivningen

Netop som nedrivningen af »Landbogården« var begyndt, fik BBL atter gode kort på hånden. Vi opdagede nemlig, at kommunen i sin annonce om lokalplanforslaget havde glemt at nævne de retsvirkninger, lokalplanen medfører på længere sigt — og det skal de ifølge loven! Vi klagede derfor til planstyrelsen under miljøministeriet og bad dem om at gribe ind. Herfra blev det da også henstillet adskillige gange, at kommunen skulle standse nedrivningsarbejdet og fremlægge planen påny. Dette sad kommunen imidlertid overhørig, og BBL forsøgte at få fogeden til at standse den ulovlige nedrivning. Dette afviste fogeden, ikke fordi

han mente nedrivningen var lovlig, men fordi BBL var af en så løs struktur, at vi ikke havde »processuel partsevne« — altså ikke kunne anerkendes som part i en retssag. Denne kendelse stadfæstede Østre Landsret, og der blev altså på intet tidspunkt taget stilling til, hvorvidt nedrivningen var lovlig.

I mellemtiden blev sten for sten fjernet fra »Landbogården«.

Vi har lært en masse

Under vores arbejde besøgte vi Folketingets udvalg for fysisk planlægning for at snakke med dem om, hvorvidt det kunne være rigtigt, at en gruppe borgere (og planstyrelsen) ikke kunne standse en kommunes ulovlige nedrivning.

Dette har resulteret i, at man nu overvejer at redigere kommuneplanloven på dette punkt. »Slaget om Landbogården« har således forhåbentlig medvirket til, at det for eftertiden bliver lettere for andre beboergrupper at arbejde med loven.

»Slaget om Landbogården« har ligeledes medvirket til, at det nu bliver endnu sværere for Svendborg kommune, forhåbentlig umuligt, at fortsætte med deres vanvittige nedrivningsplaner — takket være en vågen og opmærksom lokalbefolkning, der siger NEJ!

*Poul Henrik Hartz (tekst)
og Søren Grevelund (foto)*

NOAH's milj-ø-lejr 1979

Forberedelserne til årets miljølejr er allerede i fuld gang. Miljølejren vil ligesom sidste år blive afholdt på Avernakø i det sydfynske øhav.

På lejren diskuteres forskellige miljøproblemer udover at vi har det hyggeligt sammen. Lejren er åben for alle, og programmet er tilrettelagt, så alle kan deltage.

For at man allerede nu kan begynde at tænke på at planlægge sommerferien, bringer vi her det foreløbige program for lejren i 1979.

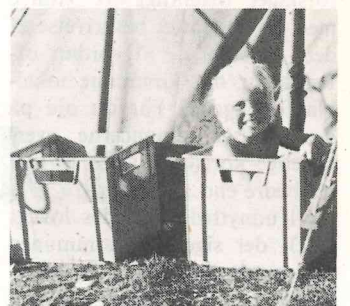
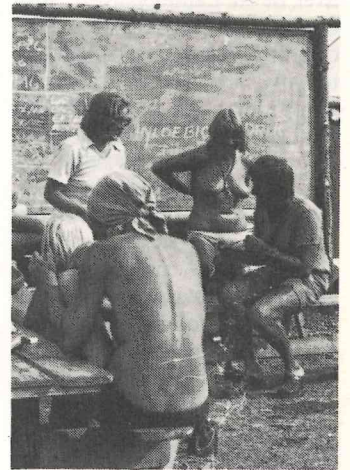
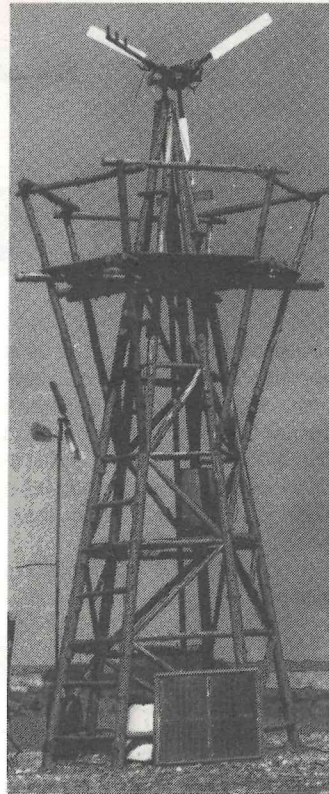
Det endelige program med tilmeldingsblanket vil blive bragt i næste nummer af NOAH bladet, som udkommer i midten af marts.

Det endelige program kan også rekvireres fra sekretariatet fra begyndelsen af marts.

Programmet er opdelt i emneperioder, og i år forsøger vi os med 2 perioder på 10 dage.

Program

16/6-23/6	Forlejr
23/6-30/6	Energi
30/6- 7/7	Beboeraktioner
7/7-17/7	Landbrug
18/7-28/7	Genbrug
28/7- 4/8	Er endnu ikke endelig fastlagt, men det bliver sandsynligvis om madproblemer
4/8-11/8	NOAH-seminar
11/8-18/8	Efterlejr.



Beboerhåndbogen:

Denne bog handler om kampen for bedre levevilkår, belyst gennem elleve aktioner i København. Den er skrevet af beboere, der selv har deltaget i aktionerne:

En vedligeholdelsessag

En huslejeboycot

En aktion mod fupmoderniseringer

Aktion mod udstykning til ejerlejligheder

En nedrivningsaktion

En kamp for sanering på den rigtige måde

Oprettelsen af børneinstitutioner

En aktion for trafiksanering

Aktioner mod industriforurening

Byaktioner

Det er bogens hensigt at beskrive de tilsyneladende meget forskellige aktioner som led i den samlede kamp for bedre levevilkår.

Indholdsfortegnelse

Indledning

Om boligforhold i storbyen, fysisk, socialt og økonomisk, trafik- og arbejdsforhold, udvikling og situationen i dag, om beboerbevægelse og aktioner.

Aktioner

En vedligeholdelsessag på Christianshavn

Huslejeboycot i Århusgade

Fupmodernisering i 2 Lars Chr.

Nielsen-ejendomme

Stop for ejerlejligheder

En nedrivningsaktion i Bangertsgade

Karrésanering i Den sorte Firkant

En gårdrydningsaktion på Ydre Nørrebro

Oprettelsen af børneinstitutioner

Trafikaktioner i Blågårdsgade

Miljøkampen på Nord-Amager

Beboeraktioner i Lyngby

Organisationsformer

Vilkår og perspektiver

Om beboerbevægelsernes udvikling, om organisering, mål, midler og resultater, om modsigelser i samfundet, forholdet til stat, kommune, ejere og kapital, om styrkeforhold og konjunkturer, om udviklingstendenser og perspektiver.

Bilag

Boliglovene — om boligforlignene og deres konsekvenser. Beboervejledning
Saneringsloven
Planlovene — om idealer og virkelighed
Miljøloven — om procedure og en kritik
Litteraturliste
Adresseliste

320 sider, illustreret.
Pris kr. 60,00.

LÆS DEN SAMMEN

MED DIN NABO.

